

A L'ALTRE COSTAT DEL GÈNERE

Estereotips de gènere i desigualtat en l'àmbit de la sexualitat

OBJECTIUS

- Conèixer els conceptes sexe, gènere, diferència i desigualtat
- Reflexionar sobre com el gènere determina la nostra forma de pensar, expressar i sentir la sexualitat
- Identificar i analitzar críticament alguns dels estereotips de gènere

DURACIÓ

---

1 hora.

PERSONES DESTINATÀRIES

La dinàmica és adaptable a diferents espais de realització i a nivells d'atenció i maduresa diversos. S'ha dut a terme amb joves d'entre 14 i 21 anys en els següents espais:

- Espais d'educació formal (centres de secundària obligatòria i post-obligatòria, universitats, etc.)
- Espais d'educació no formal (educació en el temps lliure)
- Espais comunitaris (casals de joves, espais de barri)
- Centres de justícia juvenil
- Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE)

ESPAI

Una sala prou ampla perquè les persones assistents puguin asseure's en semicercle.

MATERIAL

- Vídeos [La mente en pañales](#) i [Anuncios de juguetes](#),
- Ordinador, projector, altaveus
- Paperògraf o pissarra
- Retoladors o guix
- *ANNEX 01. Quadre desigualtats des de l'altre costat*
- Bolis
- *ANNEX 02. Situacions*

CONCEPTES CLAU

- Gènere
- Relacions de bon tracte

- Estereotips de gènere
- Desigualtat de gènere
- Cuidar-se un mateix
- Drets

DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT

---

1. Expliquem i pactem les normes de l'espai: respecte, escolta, confidencialitat, no judici. És important tenir en compte que el pacte funciona en totes direccions: entre les i els joves; d'elles i ells cap la persona referent; però també d'aquesta persona cap a les i els joves. Per exemple, seria especialment contraproductiu que els i les joves se sentissin jutjades per la persona referent.
2. Posem els vídeos de [La mente en pañales](#) (3 min.) i [Anuncios de juguetes](#) (3 min.). La intenció d'aquests vídeos és que puguin veure com aprenem a ser nois i a ser noies, com a través de la socialització interioritzem els models de masculinitat i feminitat, i quins són aquests models. Per llançar la reflexió, després de posar els vídeos podem preguntar: Ens eduquen igual a nois i noies? Com aprenem que han de ser els nois i com les noies? A partir del que vagin dient, fem dues columnes a la pissarra o paperògraf, una per al model de masculinitat i una altra pel de feminitat, i anem anotant el que vagin dient.

Si hi ha alguns estereotips de gènere que no surten, podem facilitar que apareguin fent preguntes acotades, amb dues possibles respostes, per exemple: Als nois, se'ls ensenya a ser forts o febles? A mostrar les emocions o a reprimir-les? A les noies, se'ls ensenya a ser autònomes o depenents?, sexuals o afectives?

Un exemple de com podrien quedar les dues columnes seria:

<u>Nois</u>	<u>Noies</u>
Actius	Passives
Racionals	Emocionals
No mostren emocions	Emocionals
Forts	Febles
Valents	No demostrar força
Iniciativa	Necessitat de protecció
Sexuals	Cuidar (posar les necessitats dels altres per davant les pròpies)
	Afectives
	Complaire
	Estar maques (per als altres)
Rebre plaer	Donar plaer

En general, es considera que el sexe seria la part biològica i el gènere tota aquesta part apresada. És important que tinguin clar que estem parlant de models, del que aprenem, però (per sort) això no vol dir que el model es reproduïxi al 100%. Igualment, podem plantejar què passa si algú se surt massa d'aquest model, i parlar d'insult (marieta, *marimacho*...) com a forma de càstig social a qui se surt del "motlle" o "norma".

En les dinàmiques següents seguirem fent referència a aquests models, així que ens anirà bé que les columnes segueixin col·locades en un lloc visible de l'espai. [Possible variació 1 i 2]

3. En la següent dinàmica, els demanarem que tanquin els ulls i que s'imaginin per un moment que, l'endemà, s'aixequen sent persones de l'altre sexe i gènere. Els proposarem que imaginin com serien les següents situacions i que omplin el quadre (està per imprimir en l'ANNEX 01). Després ho posarem en comú. [Possible variació 3]. L'objectiu d'aquesta dinàmica és que puguin imaginar i empatitzar amb situacions de desigualtat relacionades amb el gènere i la sexualitat. Si hi ha temps i capacitat de relació abstracta, es pot intentar relacionar el que surti d'aquest quadre amb les dues columnes de la dinàmica anterior, de models de masculinitat i feminitat, a través de preguntar: per què passaria això? què és el que la gent espera que un/a noi/a faci en una situació així?

Si jo fos una noia/noi (el contrari del que sóc), com seria...?	Seria fàcil?	Com reaccionaria el meu entorn?	Com em sentiria?
Sortir de festa i embolicar-se amb tres persones en una nit?			
Tenir poca experiència sexual, sentir inseguretat i mostrar-ho tranquil·lament			
Anar sol/a de nit pel carrer			
No tenir ganes de sexe			
Tenir i mostrar molta experiència sexual			
Reconèixer que et masturbes			

Expressar lliurement desig			
Explicar als meus col·legues que m'he enamorat del tot i fins al fons			
Compartir amb els meus amics/amigues que la meva parella m'ha deixat i estic molt trist i amb el cor trencat			

4. A continuació proposarem l'última dinàmica que té a veure amb els estereotips de gènere i els models de masculinitat-feminitat que hem llistat en 2 columnes, i amb com afecten la nostra vivència de la sexualitat (que hem explorat en el quadre), però aquesta vegada en situacions de parella. Dividirem el grup en dos subgrups i a cadascun li donarem una targeta amb una situació i unes preguntes. Els proposarem que les responguin per grups (pot ser en veu alta, no fa falta escriure) i després ho compartirem en el grup gran. Hi ha 2 situacions a l'ANNEX 02, per poder imprimir-les. Si el grup és molt nombrós, es poden fer còpies de les situacions i fer més subgrups. Les targetes amb les situacions són les següents:

SITUACIÓ 1.

L'altre dia en Moha va quedar amb un *ligue* que té, que li agrada moltíssim... Estava nerviós i tenia moltes ganes de fer-ho amb aquesta persona. Es van començar a fer petons i a tocar-se, i en Moha notava que no se li aixecava. Es va anar posant cada vegada més nerviós... El seu *ligue* li va dir que no es preocupés, que no passava res, que era normal, però ell es va sentir fatal, va agafar les seves coses i se'n va anar.

Què li va passar a en Moha? És una mica estrany?

Per què es va sentir malament? Què és el que s'espera d'un noi en el moment del sexe?

Si en lloc de ser en Moha, la situació fos que una noia no s'excita pels nervis, com hauria estat el desenllaç?

Què es pot fer en una situació així?

La idea és que es pugui parlar d'aquesta situació com d'una cosa molt comuna, que pot passar per moltíssims motius (nervis, alcohol i altres drogues legals o il·legals...) i que quan

es dona de forma puntual, no és ni estrany, ni una mala situació. A partir d'aquí, es pot treballar com l'estereotip que el noi ha de ser molt sexual i estar sempre preparat i disponible pot generar una sensació de frustració, de "no complir" o "no donar la talla", que fa que el protagonista se senti molt pitjor. Si aquesta pressió no existís, ell podria estar més tranquil, donar-se més temps o explorar altres pràctiques també plaents però menys genitalicitzades (pessigolles, sexe oral, petons...). També es pot treballar la idea que si fos una noia la que no s'excita pels nervis, probablement la pràctica sexual hauria continuat (encara que a ella pogués no venir-li de gust o sentís que no estava preparada encara), perquè el rol de gènere de les noies marca que elles han de ser complaents i amoroses, ciudadores i passives.

Finalment es pot preguntar si s'imaginen que el *ligue* és un noi o una noia. Probablement la majoria duen haver imaginat que és una noia perquè a més d'aprendre els models de masculinitat/feminitat, també hem après el model heterosexual (com si fos "el normal"), encara que cal fer notar que la targeta no ho diu, i que podria perfectament ser un noi també.

La idea és que puguin veure que és una situació que està molt normalitzada en la nostra societat, però que amaga una dinàmica de control (ella deixa de posar-se els pantalons), encara que no hi hagi cap intenció de fer mal o tractar malament. Les preguntes tenen l'objectiu que puguin relacionar els estereotips d'activitat, iniciativa, protecció, del model de masculinitat amb una idea d'"apropiació" de l'altra persona. En general, les i els joves

SITUACIÓ 2.

La Jenny i el Pablo estan sortint junts des de fa uns mesos. Es coneixen de l'institut i s'agraden moltíssim. El dimecres passat, el Pablo la va anar a buscar a casa i quan va baixar, ell es va sentir malament. Ella portava posats uns pantalons curts, els mateixos que portava el dia que li va demanar per sortir i que li encantaven, però ara li semblaven massa curts. Van tenir aquesta conversa:

En Pablo: Quins pantalons, no?

La Jenny: Però si abans t'agradaven...

P: Doncs ara ja no

J: Tio, com et ratlles.... Doncs els pantalons són meus i el cul també, així que no me'ls penso canviar...

Però al dimecres següent, quan tornen a quedar, la Jenny es va per posar-se aquests pantalons i s'ho pensa dues vegades, dubta... I decideix posar-se'n uns altres, una mica més llargs, perquè no vol tenir mal rotllo amb ell

---

Us sembla estranya aquesta situació? Us resulta familiar?

Què us sembla que està sentint el Pablo? Què el preocupa? Té alguna cosa que veure amb com aprenem que han de ser els nois?

Què us sembla que sent la Jenny? Té alguna cosa que veure amb com aprenem que han de ser les noies?

Quin és el resultat de la situació? Us imagineu la mateixa situació a l'inrevés? Tindria el mateix resultat?

expressen que al Pablo el preocupa el que pensaran les altres persones, perquè amb aquests pantalons ella “va com una puta”. És important explorar per què al Pablo el preocupa el que pensin d'un cos que no és el seu, fins al nivell de dir-li (subtilment) a algú el que es pot o no es pot posar. En el cas de la Jenny, es pot parlar del model de bellesa que obliga les noies a estar maques i disponibles, però no gaire, generant el paradigma “puta-estreta” que fa que una mai estigui en el lloc adequat. Quan imaginem com se sent ella, és interessant que puguin arribar a la idea de *descoloque*, inseguretats (ara no li agraden uns pantalons que abans li encantaven), perquè aquest és un dels elements que permeten la dinàmica de control. La Jenny no és algú que cedeix a la primera oportunitat, però malgrat això, acaba per deixar de posar-se els pantalons. És important posar molta atenció en quin és l'efecte o resultat de les situacions en les quals ens trobem, perquè és l'element que ens permet saber si la dinàmica de la relació ens fa bé o no. Finalment, plantejarem si imaginem la situació a l'inrevés (que encara que sempre hi ha qui diu que sí, honestament és poc imaginable) perquè vegem que és una situació de desigualtat que té a veure amb el gènere (amb com hem après a ser nois i noies). Per acabar, podem parlar de com els models de masculinitat i feminitat ens col·loquen en “motlles rígids” que ens fan les vides més difícils a nois i noies (encara que les noies s'emporten la pitjor part, en general), i plantejar que, el fet que el gènere sigui alguna cosa apresada vol dir que es pot desaprendre i tornar a aprendre, i que entre totes les persones podem intentar trencar aquests “motlles”. [Possible variació 4]

CRONOGRAMA

ACTIVITAT	TEMPS
Vídeos + Models masculinitat/feminitat	20 min.
Situacions des de l'altre gènere	15 min.
Situacions en parella	20 min.
Avaluació	5 min.

+ INFORMACIÓ

- Col·lectiu Harimaguada. Fulletons divulgatius. [Género y sexualidad.](#)

POSSIBLES VARIACIONS DE LA PROPOSTA

1. És possible treballar amb nois i noies conjuntament o per separat. Si es tria la primera opció, es pot treballar l'empatia cap a vivències que no són les pròpies. Si es tria la segona, en general nois i noies senten menys pressió, i es pot aprofundir més.
2. La primera dinàmica, si no es poden passar els vídeos, es pot fer demanant que s'imaginin un catàleg de joguines, i preguntant què hi haurà a les pàgines roses i què a les pàgines blaves. I després preguntant què és el que aquestes joguines ens ensenyen

de forma diferent a nois i noies. Encara que cal dir que amb els vídeos és sempre més visual i més entretingut per a les i els joves.

3. Si el perfil del grup no té un nivell de lectoescriptura que els faci sentir còmodes escrivint, es pot realitzar aquesta segona dinàmica plantejant situació per situació, anar imaginant com seria i posant-ho en comú directament. La part d'escriure dona un moment de reflexió individual que, si es fa de forma oral, es pot buscar tancant els ulls, imaginant durant 30 segons i després comentant amb el grup.
4. Cadascuna de les tres parts de la dinàmica pot realitzar-se per separat, encara que sí que seria interessant mantenir l'ordre proposat, ja que la 2a dinàmica (el quadre) es recolza en la comprensió dels models de masculinitat i feminitat com alguna cosa apresada, que es treballen en la 1a; i la 3a dinàmica (les situacions) es recolza en la comprensió de com funcionen aquests estereotips en el terreny de la sexualitat, que es treballen en la 2a.

ANNEX 01.
QUADRE DESIGUALTATS DES DE L'ALTRE COSTAT DEL GÈNERE

Si jo fos una noia/noi (el contrari del que sóc), com seria...?	Seria fàcil?	Com reaccionaria el meu entorn?	Com em sentiria?
Sortir de festa i embolicar-se amb tres persones en una nit?			
Tenir poca experiència sexual, sentir inseguretat i mostrar-ho tranquil·lament			
Anar sol/a de nit pel carrer			
No tenir ganes de sexe			
Tenir i mostrar molta experiència sexual			
Reconèixer que et masturbes			
Expressar lliurement desig			
Explicar als meus col·legues que m'he enamorat del tot i fins al fons			
Compartir amb els meus amics/amigues que la meva parella m'ha deixat i estic molt trist i amb el cor trencat			

ANNEX 02. SITUACIONS. A L'ALTRE COSTAT DEL GÈNERE.

SITUACIÓ 1.

L'altre dia en Moha va quedar amb un *ligue* que té, que li agrada moltíssim... Estava nerviós i tenia moltes ganes de fer-ho amb aquesta persona. Es van començar a fer petons i a tocar-se, i en Moha notava que no se li aixecava. Es va anar posant cada vegada més nerviós... El seu *ligue* li va dir que no es preocupés, que no passava res, que era normal, però ell es va sentir fatal, va agafar les seves coses i se'n va anar.

Què li va passar a en Moha? És una mica estrany?

Per què es va sentir malament? Què és el que s'espera d'un noi en el moment del sexe?

Si en lloc de ser en Moha, la situació fos que una noia no s'excita pels nervis, com hauria estat el desenllaç?

Què es pot fer en una situació així?

SITUACIÓ 2.

La Jenny i el Pablo estan sortint junts des de fa uns mesos. Es coneixen de l'institut i s'agraden moltíssim. El dimecres passat, el Pablo la va anar a buscar a casa i quan va baixar, ell es va sentir malament. Ella portava posats uns pantalons curts, els mateixos que portava el dia que li va demanar per sortir i que li encantaven, però ara li semblaven massa curts. Van tenir aquesta conversa:

En Pablo: Quins pantalons, no?

La Jenny: Però si abans t'agradaven...

P: Doncs ara ja no

J: Tio, com et ratlles.... Doncs els pantalons són meus i el cul també, així que no me'ls penso canviar...

Però al dimecres següent, quan tornen a quedar, la Jenny es va per posar-se aquests pantalons i s'ho pensa dues vegades, dubta... I decideix posar-se'n uns altres, una mica més llargs, perquè no vol tenir mal rotllo amb ell.

Us sembla estranya aquesta situació? Us resulta familiar?

Què us sembla que està sentint el Pablo? Què el preocupa? Té alguna cosa que veure amb com aprenem que han de ser els nois?

Què us sembla que sent la Jenny? Té alguna cosa que veure amb com aprenem que han de ser les noies?

Quin és el resultat de la situació? Us imagineu la mateixa situació a l'inrevés? Tindria el mateix resultat?